

VÄLKE
UUDENMAAN YMPÄRISTÖKASVATUKSEN JA
-TIETOISUUDEN EDISTÄMISRYHMÄ

Toimintasuunnitelma 2024

Sisällys

1. Taustaa Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhmästä	3
1.1 Johdanto	3
1.3 Ajankohtaista vuonna 2024	4
Välke-verkoston teemaksi on valittu vesi vuosille 2024-2025. Näinä vuosina vesiteemaa pyritään tuomaan esille viestinnän kautta sekä järjestämällä seminaareja ja webinaareja laajemmalle teemasta kiinnostuneelle yleisölle...	4
Vantaan ja Välkeverkoston yhteishanke mahdollistaisi toteutuessaan lisäresursseja seminaarien/webinaarien järjestämiseen sekä viestintään ja talkoisiin.	4
1.4 Rattailla – toimenpideohjelma ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden edistämiseksi Uudellamaalla	4
1.5 Ympäristövastuullisuuden osaamispankki osana Mappa-palvelua	5
1.6 Ryhmän ja verkoston kokoonpano	5
1.7 Ryhmän rahoitus.....	7
2. Toimenpiteet vuodelle 2024	7
2.1 Teemana vesi	7
2.2 Kokoukset ja verkostotapaamiset.....	7
2.3 Välke-ryhmän toiminta, tapahtumat ja kampanjat 2024	8
2.4 Viestintä ja tiedotus	18
2.5 Muut ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämistoimenpiteet.....	19
2.6 Yhteystietojen ylläpito	19
2.7 Yhteistyö muiden alueellisten verkostojen kanssa.....	19
2.8 Kansainvälinen toiminta	19
3. Ryhmän toimintatavat	20
LIITE 1. Ryhmän jäsenorganisaatiot aakkosjärjestyksessä	21

Etukannen logo: Jenni Gorbunova

1. Taustaa Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhmästä

1.1 Johdanto

Tämä toimintasuunnitelma esittelee Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhmän (Välke-ryhmän) toimenpiteet vuodelle 2024. Toimintasuunnitelma on laadittu yhteistyössä ryhmän jäsenten kanssa. Suunnitelma on hyväksytty ryhmän kokouksen jälkeen, 15.2.2024. Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisyhmä on perustettu 2011. Kaudelle 2023–2025 Uudenmaan ELY-keskus teki nimittämispäätöksen vuosille 2023-2025

(https://taimi.sharepoint.com/:b:/r/sites/VLKE/Jaetut%20asiakirjat/General/Ryhm%C3%A4n%20nime%C3%A4minen/V%C3%84LKE_nimitt%C3%A4misp%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s_2023-2025_201222.pdf?csf=1&web=1&e=ly15iC) 20.12.2022. Määräajan jälkeen arvioidaan ryhmän toimintaa uudelleen ja päätetään jatkosta. Vuonna 2025 on uudelleen nimeämisen aika.

Välke-ryhmän käsitys ympäristökasvatuksesta ei erittele ympäristökasvatusta ja kestävän kehityksen kasvatusta toisistaan. Ympäristökasvatus on kasvatuksellista toimintaa, joka tukee elinikäistä oppimisprosessia siten, että yksilöiden tai yhteisöjen arvot, tiedot, taidot sekä toimintatavat muuttuvat kestävän kehityksen mukaisiksi. Välke-ryhmän nimeen on haluttu sisällyttää myös sana ympäristötietoisuus, jotta ryhmän ja ympäristökasvatuksen tavoitteet myös aikuisten toimintaan vaikuttamisessa tulevat paremmin esiin.

Ympäristötietoisuus on ympäristönäkökohtien tiedostamista ja niiden huomioon ottamista toimintaa koskevia päätöksiä ja valintoja tehtäessä.

Välke-ryhmä huomioi ja edistää toiminnassaan globaalia kestävän kehityksen [Agenda2030](#)-toimintaohjelmaa, jonka aikajänne on 2016–2030. Suomi on laatinut hallitusohjelmaan kirjatun [kansallisen toimintasuunnitelman Agenda2030:n toteuttamiseksi](#). Agenda 2030 sisältämät 17 tavoitetta kytkeytyvät suoraan Välke-ryhmän toimintakenttään vaikuttaen usean toimijan meneillään olevien hankkeiden ja toiminnan sisältöön. Välke-ryhmän toiminta on osa valtakunnallista ympäristökasvatustyötä, jota ohjaavat mm. Unescon laatimat linjaukset kasvatus- ja opetusalan kestävän kehityksen edistämiseksi vuosina 2020–2030 ([Unescon suunnitelma](#)). Agenda2030-toimintaohjelman tavoite 14 (Vedenalainen elämä) kytkeytyy erityisesti Välke-ryhmän vuoden 2024 vesiteemaan. Kestävän kehityksen ja ympäristökasvatuksen edistämistä ohjaavat myös kuntien ja Uudenmaan liiton kestävän kehityksen tavoitteet ja toimenpiteet, joihin ilmastotavoitteiden, -strategioiden ja -ohjelmienkin voidaan katsoa lukeutuvan. Vesitietoisuuden lisääminen on tavoitteena myös Uudenmaan vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022–2027.

- [“Reilusti edellä - Uusimaa-ohjelma 2022-2025”](#) tähtää kohti ekologisesti kestävää, taloudellisesti vastuullista ja sosiaalisesti oikeudenmukaista maakuntaa. Ympäristökasvatus sekä ympäristövastuulliseen kuluttamiseen kannustaminen ja ohjaaminen ovat mukana ohjelmassa.

1.2 Välke-ryhmän tavoitteet

Välke-ryhmän toiminnan tavoitteet ja tehtävät vuodelle 2024 ovat:

- Lisätä ympäristökasvattaja- ja ympäristötietoisuuden edistäjätahojen välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa Uudellamaalla ja valtakunnallisesti.
- Ylläpitää ja laajentaa Uudenmaan ympäristökasvatuksen asiantuntijaverkostoa eli Välke-verkostoa mm. säännöllisen viestinnän avulla.

- Tunnistaa keinoja tukea ympäristökasvattajia ja ympäristökasvatustyötä tekeviä opettajia Uudellamaalla ja valtakunnallisesti yhteistyössä opetushallituksen ja Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa.
- Päivittää Rattailla -toimenpideohjelmaa ympäristötietoisuuden ja -vastuun edistämiseksi Uudellamaalla ja toteuttaa ohjelmaa.
- Seurata ja ennakoida ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden kehittämistarpeita, kuulla asiantuntijoita ja välittää tietoa eri foorumeilla (mm. aluehallinnon ympäristökasvatusverkosto).
- Lisätä ympäristökasvatustyön näkyvyyttä Uudellamaalla ja herättää suuren yleisön ympäristötietoisuutta.
- Tehdä yhteistyötä mm. Uudenmaan liiton kanssa rahoituksen järjestämiseksi ympäristökasvatus- ja tietoisuustyölle ja -hankkeille.
- Viestiä monikanavaisesti Välke-ryhmän työstä sekä ajankohtaisista ympäristökasvatukseen ja tietoisuuteen liittyvistä hankkeista ja tapahtumista. Sosiaalista mediaa käytetään tukemaan Välke-ryhmän ja -verkoston toimintaa.
- Järjestää kerran vuodessa seminaarin/webinaarin tai muun vastaavan tapahtuman tai tempauksen koko verkostolle.
- Osallistua muihin aihealueen tapahtumiin ja tehdä mm. viestinnällistä yhteistyötä Välke-ryhmän organisaatioiden kanssa, jotta tieto tapahtumista tavoittaisi kohderyhmän mahdollisimman laajasti.
- Laatia vuosittain toimintasuunnitelma, jossa ryhmän tehtävät ja tavoitteet määritellään.

1.3 Ajankohtaista vuonna 2024

Välke-verkoston teemaksi on valittu vesi vuosille 2024–2025. Näinä vuosina vesiteemaa pyritään tuomaan esille viestinnän kautta sekä järjestämällä seminaareja ja webinaareja laajemmalle teemasta kiinnostuneelle yleisölle.

Vantaa on hakenut yhdessä Välke- verkoston kanssa rahoitusta ELY:n ympäristökasvatus- ja valistushankkeesta otsikolla *Ympäristökasvatuksesta virtaa vesien suojeluun*, joka liittyy vahvasti seuraavan kahden vuoden puheenjohtajateemaan. Myös HSY, Kierrätyskeskus, Hyria ja Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys (VHVSY) ovat tehneet omat hankehakemuksensa samassa haussa.

Vantaan ja Välkeverkoston yhteishankkeen tavoitteena on innostaa kuntalaisia hakemaan tietoa, herättää uteliaisuutta lähiluontoa kohtaan ja rohkaista luonnossa liikkumiseen. Sen tavoitteet ovat tietoisuuden lisääminen ja vieraslajien torjunta. Hankkeen aikana järjestetään vesistöaiheisia Välke-seminaareja (vähintään 3) eri kohderyhmille. Asukkaille, koululaisille, päiväkotilaisille ja muille ryhmille järjestetään puoluontokohteisiin retkiä, joissa tuodaan lähiluontoa tutuksi. Myös yrityksiä aktivoidaan mukaan. Hankkeessa kehitetään yhdessä Välke-verkostolaisten kanssa uusia innovaatioita talkootyöhön sekä asukkaiden ja yritysten osallistamiseen.

Vantaan ja Välkeverkoston yhteishanke mahdollistaisi lisäresursseja seminaarien/webinaarien järjestämiseen sekä viestintään ja talkoisiin.

1.4 Rattailla – toimenpideohjelma ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden edistämiseksi Uudellamaalla

Vuonna 2014 valmistui ensimmäinen alueellinen Rattailla – toimenpideohjelma ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden edistämiseksi Uudellamaalla. Toimenpideohjelman toteuttaminen edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Toimenpideohjelma uudistettiin ja päivitettiin keväällä 2024. Sen toteutumista on tarkoitus

seurata Välke-ryhmän kokouksissa organisaatioittain kuulumiskierroksen yhteydessä. Lisäksi toteutumista arvioidaan seurantataulukon avulla loppuvuodesta 2024. Samassa yhteydessä päivitetään toimenpideohjelmaa tarvittaessa.

1.5 Ympäristövastuullisuuden osaamispankki osana Mappa-palvelua

Osaamispankki oli Välke-verkoston verkkosivusto ja tietopankki, jonne koottiin Uudenmaan ympäristövastuullisuutta edistävät ja ympäristökasvatustyötä tekevät toimijat ja heidän palveluntarjoajansa. Sivut esittelevät alueen ympäristökasvatustoimijoita ja toimintaa sekä ympäristökasvatukseen sopivia kohteita ja materiaaleja. Loppuvuodesta 2021 Osaamispankin aineisto on siirretty osaksi Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton ylläpitämää [Mappa-palvelua](#).

Välke-ryhmä markkinoi Mappa-palvelua soveltuviissa yhteyksissä ja viestii siitä sekä Mappan kautta hyödynnettävistä aineistoista Välke-verkostolle. Tavoitteena on saada Välke-verkoston jäsenetkin jakamaan tietoa Mappa-palvelusta eri tilaisuuksissa, jotta tavoitetaan mahdollisimman kattavasti palvelun potentiaaliset käyttäjät.

1.6 Ryhmän ja verkoston kokoonpano

Uudenmaan ELY-keskus on asettanut VÄLKE-ryhmän jäseniksi vuosille 2023–2025. Ryhmän kokoonpano on seuraava:

Organisaatio	Jäsen	Varajäsen
4H-järjestö	Julia Mali	Anni Hirvonen
Careeria	Johanna Krabbe	-
Espoon kaupunki	Katri Luukkonen	Anna Kilpeläinen
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Heli Söderqvist	Ann-Christin Mitts
Helsingin kaupunki	Mira Lainiola	Annina Wallinsalo
Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY	Päivi Vaisto	Leena Mikkonen-Young
Hyria koulutus Oy	Juulia Juslin	Juuso Kerola
Luonto-Liitto ry	Saara Leinikka	Teija Peura
Metsähallituksen luontopalvelut	Elina Pilke	Maria Salin
Natur och Miljö rf	Jonas Heikkilä	Camilla Sederholm
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia	Sonja Jurmu	Niina Rossi
Perho liiketalousopisto	Maria Runonen	Pauliina Lehtinen
Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy	Leena Nukari	-
Suomen luonnonsuojeluliitto Uudenmaan piiri ry	Riitta Raunio	Milla Tuormaa

Organisaatio	Jäsen	Varajäsen
Suomen ympäristöopisto SYKLI	Elina Hinkkanen	Maarit Pihkala
Uudenmaan ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastualue	Tiina Ahokas	Liisa Nyrölä
Uudenmaan ELY-keskus, viestintä	Memmi Ojantola	
Uudenmaan liitto	Rosa Tuomi	Pia Tynys
Vantaan kaupunki	Riikka Virta	Noora Ilola
Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys	Paula Luodeslampi	Asko Särkelä

Uudenmaan ympäristökasvatuksen yhteistyöverkostossa on mukana tällä hetkellä noin 260 henkilöä. Verkostossa ovat mukana mm. seuraavia tahoja Uudeltamaalta:

- HSY
- Keski-Suomen ELY-keskus
- Kestävän kehityksen verkostoja
- Oppilaitoksia
- Korkeasaaren eläintarha, luontokoulu
- Kuntien koulutoimia
- Kuntien ympäristötoimia ja kuntien kirjastotoimia
- Luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt
- Luonto- ja ympäristökoulut, luontotalot ja leirikoulut
- Museoita
- Muu valtionhallinto, mm. opetushallitus, ympäristöministeriö (Kestävän kehityksen toimikunta)
- Muut kansalaisjärjestöt (ml. 4H, MLL, liikuntajärjestöt)
- Muut alueen vesiensuojeluyhdistyksiä
- Opetus-, kasvatusta- ja koulutusalojen OKKA -säätio
- Opiskelija- ja opettajajärjestöjä
- Partio
- Seurakuntia
- Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura ry
- Suomen Latu
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
- SYKE
- Uudenmaan ELY-keskuksen innovaatiot ja yritysrahoitus -yksikkö, maaseutu- ja energiayksikkö sekä tie- ja liikenneolojen suunnitteluyksikkö
- Vihreä Lippu -kouluja
- Ympäristö- tai kestävän kehityksen sertifioituja oppilaitoksia
- Vihreä Lippu -päiväkoteja
- Uudenmaan liitto

Yhteistyöverkostoon voi liittyä Välke-ryhmän sivujen kautta <https://www.ely-keskus.fi/web/valke> tai olemalla yhteydessä puheenjohtajatahoon.

1.7 Ryhmän rahoitus

Välke-ryhmä toimii lähtökohtaisesti ilman erillisrahoitusta ja ryhmän jäsenet osallistuvat toimintaan oman toimensa ohella. Lisäksi ryhmä selvittää tarvittaessa rahoitusmahdollisuuksia ympäristökasvatustyötä tukevalle ja ympäristötietoisuutta edistävälle hankkeelle. Jos rahoitus mahdollistuisi, voisi Välke-ryhmä ohjata itsenäisesti tai yhteistyössä ryhmässä mukana olevien organisaatioiden kanssa tällaista hanketta.

Vantaan kestävyyskasvatuksen hankkeesta *Ympäristökasvatuksesta virtaa vesien suojelemaan* on haettu lisärahoitusta työntekijän palkkaamiseksi 7 kk:n ajalle vuodelle 2025.

2. Toimenpiteet vuodelle 2024

2.1 Teemana vesi

Kullekin Välke-ryhmän toimintavuodelle on valittu teema tai painopiste. Vuosien 2024–25 teemana on vesi.

Edelliset teemavuodet ovat olleet seuraavat:

- 2022–2023: Ilmastonmuutos ja ilmastovastuu
- 2020–2021: Luonnon monimuotoisuus
- 2018–2019: Kiertotalous
- 2016–2017: Nuoret muutoksetekijöinä
- 2015: ekosysteemipalvelut (sisältäen aiheita: kestävä elämäntapa, virkistys, kansalaisten osallistuminen/osallisuus lähiympäristön kehittämiseen ja luonnon monimuotoisuus)
- 2013–2014: ruoka, lisäksi vuonna 2014 vietettiin Suomenlahti-vuotta
- 2012: vesi

2.2 Kokoukset ja verkostotapaamiset

Välke-ryhmä kokoontuu 4–6 kertaa vuodessa. Kokouksiin voidaan tarvittaessa kutsua ulkopuolisia asiantuntijoita.

Kokouksissa:

- suunnitellaan ja seurataan yhteistä toimintaa,
- tutustutaan Uudenmaan ympäristökasvatustoimijoihin ja verkostoidutaan,
- levitetään tietoa, toimintamalleja ja materiaaleja,
- päätetään yhteisistä tavoitteista ja toimenpiteistä.

Vuosittain järjestettävän Välke-seminaarin/-tapahtuman teeman määrää vuoden teema. Toteutustapana on seminaari/webinaari/työpajat. Päivään kutsutaan verkoston edustajat, päättäjät ja muita tahoja teemasta ja tavoitteista riippuen. Välke-seminaarin/-tapahtuman tavoitteena on edistää alueellisen tason verkostoitumista, yhteistyötä, tietoisuuden lisäämistä sekä tiedon, materiaalien ja toimintamallien levittämistä. Päivän sisällön valmistelee Välke-ryhmän jäsenistä valittava työryhmä. Vaihtoehtoisesti ryhmä voi suunnitella muun verkostoa ja alueen toimijoita aktivoivan sekä tavoitteita edistävän tapahtuman / toiminnan muodon.

2.3 Välke-ryhmän toiminta, tapahtumat ja kampanjat 2024

Välke-ryhmän jäsentahot ja verkostossa mukana olevat organisaatiot järjestävät ympäristökasvatusta ja -tietoisuutta edistäviä tapahtumia ja kampanjoita omassa toiminnassaan. Näistä kootaan ajankohtaiset tiedot kokouksissa ja jaetaan Välke-verkostolle Välke-viestin muodossa. Lisäksi tavoitteena on, että ryhmän jäsenet ideoivat ja mahdollisuuksien mukaan toteuttavat yhteisiä tapahtumia ja kampanjoita.

Ryhmä välittää tarpeen mukaan tietoa ryhmän ja verkoston jäsenten järjestämistä kampanjoista ja materiaaleista edelleen. Kokousten yhteydessä voidaan järjestää koulutusta ryhmälle ajankohtaisista teemoista.

Organisaatiokohtaiset tavoitteet ja toimintasuunnitelma vuodelle 2024:

Espeen kaupunki

Vuonna 2024 Villa Elfvikin luontotalon kehittämissuunnitelmassa tehdään tärkeimmistä palveluista selkokielistä materiaalia. Luontotalosta on viime vuosina tullut suosittu vierailukohde maahanmuuttajien kotoutusryhmille ja muille erityisryhmille, joilla on vaikeuksia ymmärtää ja lukea yleiskieltä. Projektiin rekrytoidaan korkeakouluharjoittelija.

Vuonna 2023 luontotalossa tehtiin kouluvierailuja varten kaksi oppituntimateriaalia yläkouluille: Luontokatoa torjumaan ja Ilmastotekoja yhdessä. Materiaalien avulla tehdään Espoon kaupungin ilmasto- ja luonnon monimuotoisuustyötä näkyväksi ja oivallutetaan nuoria näkemään omat vaikutusmahdollisuutensa. Oppituntien materiaalit ovat nyt Espoon opettajien vapaassa käytössä.

Villa Elfvik järjestää vieraslajitalkoita kesällä 2024 Laajalahden luonnonsuojelualueella ja lähiympäristössä. Asukkaita kannustetaan poistamaan vieraslajeja myös omassa lähiluonnossaan.

Espoossa on käytössä Oppimispeli ilmastonmuutoksesta ja tulevaisuudesta yläkoululaisille ja toiselle asteelle. Peli oli syksyllä 2023 myös osa Espoo päivän ohjelmaa. Tietoisuutta pelistä levitetään kentälle. Kaikki kaupunkilaiset voivat pelata. <https://my2050.fi/>

Kannustamme kaupungin varhaiskasvatusyksiköitä, kouluja ja lukioita liittymään Itämerihaaste-verkostoon ja osallistumaan Itämeripäivään 29.8.2024.

Espoon Ilmastovahtiin on kasvun ja oppimisen toimialalle kirjattu kolme toimenpidettä, jotka liittyvät paitsi ilmastoyhteistyöhön ja -viestintään, myös kestävään liikkumiseen, kestäväan kulutuksen ja kiertotalousajattelun edistämiseen sekä vastuullisen kansainvälisen yhteistyön edistämiseen;

Edistämme lasten ja nuorten kestäväää liikkumista:

Espoo on tunnistanut asennekasvatuksen merkityksen pitkän aikavälin tulosten saavuttamiseksi. Espoo pyrkii luomaan päiväkodeissa ja kouluissa pyöräilyyn sekä kestäväan liikkumiseen kannustavaa ilmapiiriä.

Edistämme kestäväää kulutusta ja kiertotalousajattelua lasten ja nuorten kanssa:

Lasten ja nuorten kanssa opetellaan jätteen vähentämistä, uusia kierrätystapoja, kiertotaloutta ja kestäväää kulutusta osana varhaiskasvatusta, opetusta, koulun- ja lukion toimintaa sekä ohjattua vapaa-ajan toimintaa. Järjestetään keskitettyjä jätteenkeräyspisteitä, joissa lajittelua harjoitellaan.

Edistämme vastuullista kansainvälistä yhteistyötä osana kasvun ja oppimisen polkua:

Kehitämme virtuaalisen yhteistyön, kotikansainvälisyyden ja vastuullisen matkustamisen toimintatapoja. Tavoitteena on, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus kansainväliseen yhteistyöhön, globaalin kansalaisen taitoihin ja ympäristövastuullisuuteen kasvamiseen.

Helsingin kaupunki

Ympäristökasvatus näkyy kaupungin työssä monin tavoin. Alla nostoja eri toimialoilta vuoden 2024 toimintaan liittyen.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala on sitoutunut edistämään YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita yhdessä Helsingin kaupungin muiden palveluiden ja toimintojen kanssa. Kaupungin kestäväan kehityksen raportti, indikaattorit ja uutiset ovat sivulla <https://kestava.helsinki/>

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut jatkavat ympäristökasvatuksen edistämistä mahdollistamalla ympäristötoimintaa, kokemuksia ja näihin liittyväää pohdintaa nuorille. Työtämme ohjaa nuorisopalveluiden vv. 2023–2025 ympäristöohjelman tavoitteet ja toimenpiteet sekä nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS).

Ympäristökasvatusta tehdään ympäristötoiminnan eri työmenetelmiä käyttäen nuorisotyön sisällä. Työssä tähdätään kestävämpään elämäntapaan ja nuorten kasvun tukemiseen. Ympäristötoiminnan tavoitteena on globaali luontoa kunnioittava asenne, joka kehittyy henkilökohtaisten ja merkityksellisten luontokokemusten, toiminnan ja tiedostamisen myötä.

Nuorisopalveluiden ympäristötoiminta vahvistaa nuorten toimintamahdollisuuksia sekä ääniä yhteiskunnassa, nuorten suhdetta toisiin nuoriin, lähiympäristöön ja luontoon sekä edistää aktiivisesti yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä kestäväää kehitystä.

Ympäristötoimintaa toteutetaan nuorisotyöllisesti muun muassa:

- Mahdollistamalla nuorten omaehtoista toimintaa ympäristön puolesta.
- Tukemalla nuoria kasvussa ympäristökansalaisuuteen ja vahvistamalla nuorten luontoyhteyttä.

- Etsimällä keinoja ympäristöahdistuksen lievittämiseksi.
- Lisäämällä henkilöstön ympäristötietoisuutta ja –osaamista.
- Vähentämällä toiminnasta syntyvää ilmastokuormaa ja kehittämällä vastuullisia ostoprosesseja.
- Tukemalla nuorten ryhmien ja järjestöjen toimintaa muun muassa nuorisovastuuseilla, lainaamalla välineistöä retkeilytoimintaan sekä antamalla tilojamme maksutta nuorten omaehtoiseen toimintaan.

Vuonna 2024 nuorisopalveluissa keskitytään erityisesti seuraaviin toimenpiteisiin, jotka ovat myös sitovia talousarvion tavoitteita:

Nuorten mahdollisuuksia ympäristövaikuttamiseen vahvistetaan

- Nuorisopalvelu koostaa Nuorten budjetin tiedonkeruun avulla vuosittain tietoa siitä, mitä nuoret ajattelevat muun muassa lähi- ja globaaliympäristöstään
 - Nuoret valmistelevat kerätyn tiedon pohjalta toimenpiteitä, ja mahdolliset ympäristöhankkeet kirjataan yksiköiden seuraavan vuoden toimintasuunnitelmiin
- **Nuorisotyöyksiköissä toteutetaan vuosittain vähintään yksi nuorten toiveista lähtevä luonnonsuojeluteko, kampanja haaste, tempaus tai tapahtuma, jolla nuoret voivat vaikuttaa konkreettisesti lähiympäristöönsä**
 - Tavoitteena on lisätä nuorten mahdollisuuksia voimautua ympäristökansalaisina ja vähentää nuorten ympäristö- ja ilmastoahdistusta
 - Tarjotaan mahdollisuuksia ilmastotunteiden kohtaamiseen sekä ilmastokysymyksiin liittyvään keskusteluun ja toimintaan

Jatketaan vastuullisten hankintojen toteuttamista ja kiertotaloutta

- Nuorisotyöyksiköiden hankintaprosesseissa huomioidaan kierrätettävyys ja Tavarat vaihtoon –järjestelmän hyödyntäminen
 - Vuoden aikana laaditaan henkilöstölle ohjeet vastuullisista prosesseista

Lisätiedot:

- [Ympäristötoiminta - Nuorten Helsinki](#)
- [Ekokompassi-sertifikaatti - Nuorten Helsinki](#)

Kaupunkiympäristön toimiala, ympäristöpalvelut

Ympäristöpalvelut toteuttaa vuonna 2024 monia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on Helsingin ympäristön tilan kohentuminen ja monimuotoisuuden edellytyksien paraneminen. Lisäämme ympäristö- ja luontotietoisuutta ja edistämme vastuullisen luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia. Ympäristökasvatustyön sydämenä toimii Harakan saarella sijaitseva Harakan luontokeskus.

Vuonna 2024:

- Tuotamme uuden luonnonsuojeluohjelman vuosille 2025–2034
- Luontopalvelujen kehittämissuunnitelma valmistuu. Luontopalveluiden tavoitteena on niin lisätä luontotietoisuutta, ohjata kestävästä virkistyskäytöstä kuin parantaa luonnon terveyshyötyjen saavutettavuutta erilaisille käyttäjärhymille.
- Toteutamme Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaa ja seuraamme edistymistä LUMO-vahdin avulla.
- Toteutamme Liikun jäljettömästi -kampanjan yhteistyössä Syken kanssa osana roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelmaa (mm. Roskapolku - rastirata roskien

luontovaikutuksista, muoviroskan kansalaishavainnointi, koulutuksia opettajille). Lisäksi vappuna lanseerataan vaikuttava viestintäkampanja nuorille (16–29 v) jossa tuodaan esille mm. roskaantumisen kustannuksista.

- Toteutamme Harakan luontokeskuksen ympäristökasvatustyötä saaristoluonnon keskellä Harakan saarella sekä mantereella. Palvelua tuotetaan varhaiskasvatusryhmille (saariseikkailu), koulu- ja lukioiryhmille (luonnon ja ympäristöntutkimuspäivät) sekä opettajille & kasvattajille (ympäristökasvatuksen kurssit)
- Jalkautamme kestävän liikkumisen ympäristökasvatustyötä leikkipuistojen kesäleireille ja iltapäivätoimintaan (www.hel.fi/kulkuri)
- Edistämme Ilmansuojelijat -oppimispelin käyttöä kouluissa (5.-9. lk). Pelissä käsitellään kestävää kehitystä ja ilmastomuutosta liikenteen näkökulmasta. Peliä voi käyttää ilmiöpohjaisen oppimisen työkaluna. (www.hel.fi/ilmari)
- Ekotukihenkilöitä koulutetaan kaikille toimialoille ja liikelaitoksiin. Tavoitteena on, että jokaisessa työyhteisössä toimii vähintään yksi koulutettu ekotukihenkilö.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

- Helsingin varhaiskasvatuksen kestävyyskasvatuksessa hyödynnetään KETTU-mallia, jossa tutkitaan kestävän kehityksen ilmiöitä yhdessä seitsemän kettukaverin kanssa. Mallin hyödyntäminen on kirjoitettu myös Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- KETTU-malli laajenee perusopetukseen vuoden 2024 aikana.
- Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan uusi Koulutus 2030 - tulevaisuuden taidot - visio edellyttää ympäristökasvatuksen vahvistamista koko toimialalla. Tässä työssä hyödynnetään EU:n uutta Green Comp -osaamiskehystä.
- Lukiossa jatkuvat monialaiset Hiilineutraali Helsinki -opintojaksot. Lukioissa alkaa uusi Tulevaisuusvalta -ohjelma vuoden 2024 aikana, mikäli rahoitus toteutuu.
- Stadin AO:ssa on sitouduttu kestävän kehityksen OKKA-sertifikaatin hakemiseen. Ilmasto-osaaminen on tuotu mukaan kaikkiin eri tutkintoihin. Kestävän kehityksen vapaavalintaisten opintojen suorittaminen on vuoden 2024 sitovana tavoitteena.
- Työväenopiston kurssitarjonnassa on myös huomioitu ilmasto- ja ympäristösisällöt monissa eri kursseissa.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY

HSY:n Ilmastoinfo kannustaa ja neuvoo pk-seudun taloyhtiöitä ja asukkaita kestäviin energiaratkaisuihin ja asumisen energiatehokkuuteen. Vuonna 2024 Ilmastoinfo muun muassa kouluttaa energiaeksperttejä taloyhtiöiden asukkaista, isännöitsijöistä ja isännöitsijäopiskelijoista sekä päivittää verkkokoulutusvalikoimaansa uusilla verkkosivuillaan ilmastoinfo.hsy.fi.

HSY tuottaa asiantuntijatietoa ja koordinoi yhteistyöfoorumia ilmastomuutoksen hillinnästä, ilmastomuutokseen sopeutumisesta ja kiertotaloudesta sekä edistää monitoimijaista hankeyhteistyötä näiden teemojen osalta.

HSY tukee asiantuntijuudellaan pääkaupunkiseudun kaupunkien ekotukitoimintaa, ja tarjoaa kaupungeille asiantuntijaluentoja, jatkokoulutuksia ja vierailukäyntejä.

HSY tukee myös päiväkotien ja oppilaitosten opetusta tarjoamalla maksuttomia oppitunteja ja materiaaleja. HSY:n tarjoama ympäristökasvatus (<https://www.hsy.fi/ymparistokasvatus/>) sisältää kaksi teemaa ja niissä keskitytään seuraaviin aiheisiin:

- Kestävä kulutus ja kiertotalous -teemassa keskitytään jätteen määrän vähentämiseen, lajitteluun, kiertotalouteen ja kohtuullisiin kulutusvalintoihin.
- Elintärkeä vesi -teemassa keskitytään vesihuoltoon tutustumiseen, lähivesien tutkimiseen, vesivastuullisuuteen ja viemärietikettiin.

HSY:n tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.

Hyria koulutus Oy

Hyrian strategian yhdeksi ”onnistumisluvaukseksi” (Tässä tahdomme onnistua) on kirjattu: ”Kannamme vastuumme ihmisistä, ympäristöstä ja taloudesta. Vaikutamme yhteiskunnassa.” Lisätietoa strategiasta: <https://www.hyria.fi/hyria/organisaatio>. Hiilijalanjälkikartoitusten (toteutettu vuonna 2019 edeltäviltä vuosilta) tulosten pohjalta asetetuista tavoitteista toimenpiteineen valmistui 2021 sisäinen toimenpideohjelma, sisältäen mm. isoja kiinteistöinvestointeja päästöjen vähentämiseksi. Hiilijalanjälki on pieni, vaikka toiminta on laajaa monella paikkakunnalla. Seuraava hiilijalanjälkikartoitus tehdään vuonna 2025 kartoittaen vuoden 2024 päästöt.

Hyria haluaa olla edelläkävijä opiskelijoille ja henkilökunnalle tarjottavassa ilmastovastuun koulutuksessa. Näin ollen Hyriaan on tehty omana työnä kaikille tutkinnoille yhteinen ammatillinen valinnainen tutkinnon osa ”**Ilmastovastuullinen toiminta**” (15 osp), joka tuli opiskelijoille valittavaksi syksyllä 2022. Valtaosa Hyrian henkilöstöstä on suorittanut Ilmastovastuullinen toiminta – verkkokurssin (joka on 3 osaamispisteen laajuinen osio Ilmastovastuullinen -tutkinnon osaa) osana työnantajan tarjoamaa oman osaamisensa lisäämistä. Koko henkilöstön on edellytetty suorittavan kurssin syksystä 2023 lähtien ja ilmastovastuu on myös osa uusien työntekijöiden perehdytystä. Koulutusaloille on nimetty myös ilmastolähettiläät.

Ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartta <https://vaski.info/kestavyystiekartta/> julkaistiin kesällä 2023 ja se toimii valtakunnallisesti ja oppilaitoskohtaisesti tärkeänä työkaluna tavoiteltaessa kestävä ja vastuullista toimintaa. Hyriassa kestävyystiekartasta on tiedotettu aktiivisesti, ja sitä voivat hyödyntää kaikki opetus- ja kehittämistyössään. Kestävyystiekartta koottiin valtakunnallisessa VASKI – Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus -hankkeessa, jonka aikana tuotettiin oppilaitosten käyttöön mm. osaamiskartoituksia. Hyriassa kestävä kehityksen osaamiskartoituksia toteutettiin usealla koulutusalueella, kuten luonnonvara-alueilla, jo hankkeen aikana ja sitä käytetään edelleen työkaluna mm. kestävä kehityksen sertifiointien arviointien käynnistämiseksi.

Kestävyystaidot ovat erityisen hyvin integroituina Hyrian kestävä kehityksen sertifioidun koulutusalojen opintoihin matkailu-, ravintola- ja cateringalalla, liiketoiminnassa sekä luonnonvara-alueilla. Hyrian liiketoiminnan ja luonnonvara-alueiden sertifikaatit uusittiin menestyksekkäästi keväällä 2022. Samalla [OKKA- eli Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiön](#) myöntämät kestävä kehityksen sertifikaatit päivitettiin kestävä tulevaisuuden indikaattoreiden mukaisiksi. Sertifioidun alojen koulustoittoa on usealla eri Hyrian kampuksella ja tavoitteena on myös sertifiointien ulottaminen hyriatasoisiksi lähivuosiin. Parhailaan laajennetaan olemassa olevaa sertifikaattia koskemaan koko Hyrian palvelualaa.

Hyria osallistuu aktiivisesti VÄLKE-ryhmän toimintaan ja pyrkii sitä kautta lisäämään ympäristö- ja ilmastovastuullisuutta Uudellamaalla yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Hyria myös edistää ympäristövastuullisuutta opiskelijoiden, asiakkaiden ja henkilöstön keskuudessa sekä laajemminkin oman talousalueensa Hyvinkään-Riihimäen seudun asukkaille yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa. Tästä esimerkkinä Syksyn ympäristöpäivä, joka järjestettiin Hyvinkään lukiokeskus Kipinässä 25.10.2022 yhteistyössä

Hyvinkään oppilaitos- ja ympäristötoimijoiden kanssa, Hyria koulutus ja Hyrian Kierrätyskeskus Kerkkä yksinä aktiiveina tapahtumassa. Tapahtuman materiaalit, mm. energiansäästöistä ja piiloveden ympäristövaikutuksista, ovat edelleen netissä kaikkien hyödynnettävänä: <https://www.hyria.fi/ymparistopaiva>

Luontoliitto ry, Luontoliiton Uudenmaan piiri ry. (LUP)

Luontoliitto on lasten ja nuorten oma luonnonharrastus- ja ympäristönsuojelujärjestö, jonka toiminta kattaa koko Suomen. Kokoamme luonnosta kiinnostuneet lapset ja nuoret tekemään yhdessä luonnonsuojelu- ja ympäristövaikuttamistyötä. Tarjoamme lapsille ja nuorille luontoleirejä, -retkiä ja -kerhoja sekä kasvattajille tukea ja materiaaleja ympäristökasvatukseen toteuttamiseen.

Luontoliitto tunnetaan myös monista kampanjoistaan: Kevätseurantaa ja Älä osta mitään -päivää on vietetty jo kymmenien vuosien ajan. Uudempia edustavat mm. metsäryhmän Kaadetaan kaava, ei metsää! -kampanja ja Itämeri-ryhmän Muoviton meri.

Tarjoamme ympäri Suomea maksuttomia kouluvierailuja. Vuonna 2024 tarjotaan kouluvierailuja ainakin seuraavista aiheista: haavoittuva monimuotoisuus – ilmastonmuutos ja luontokato, Itämeri sekä Monimuotoisuutta metsäsuhteisiin -hankkeen metsäretkivierailut.

Kouluvierailujen lisäksi kannustamme kasvattajia perustamaan matalalla kynnyksellä omia luontokerhoja ja liittymään Luontoliiton kerhverkostoon. Verkosto tarjoaa kerhonojajille matalan kynnyksen tukea ympäristökasvatukseen. Kerhotoiminnan toteutukseen on lukuisia erilaisia tapoja ja ratkaisuja. Tärkeintä on, että lapset saavat viettää aikaa luonnossa säännöllisesti.

Teemme koulujen kanssa yhteistyössä myös päivätyökeräystämme, jonka tuotot ohjataan luonnonsuojelu- ja ympäristökasvatus-työhön. Palkkioksi koulu saa keräyksen tuotosta kolmasosan, jolla voidaan rahoittaa esimerkiksi koulun luontokerho-, luokkaretki- tai luonnonsuojelutoimintaa. Luontoliiton päivätyökeräyksen avulla mahdollistetaan esimerkiksi luontoleiri- ja kerhotoimintaa sekä lasten ja nuorten omaehtoista luonnonsuojelutoimintaa.

Luontoliiton Uudenmaan piiri (Lup) jatkaa toimintaansa retkien, leirien, kerhojen ja muiden tapahtumien osalta.

Vuonna 2024 järjestetään perheretkiä ja nuorten retkiä. Perheretkien osalta suosituiksi ovat osoittautuneet keppieläinretket ja luontosatujooga. Muiden retkien lisäksi jatketaan näiden toteuttamista. Keväällä 2024 uutena järjestetään mm. ympäristötaidekurssi. Lisäksi LUP on mahdollisuuksien mukaan toteuttamassa yhteistyökumppaniensa kanssa suurempia tapahtumia. Tällaisia ovat mm. MLL Pasilan toukokuinen kevätieha.

Lasten luontokerhoja jatketaan avi-rahoituksella. Lisäksi LUP on syksystä 2024 alkaen mukana Suomen mallissa palveluntarjoajana- ja tuottajana Helsingissä ja Vantaalla pienimuotoisesti. Kokemuksen ja rutiinien karttuessa voimme laajentaa tätä muihinkin Uudenmaan kuntiin.

Leireistä suurin osa toteutetaan kesälomalla. Lisäksi talvilomalla 2024 järjestetään perheiden talvileiri ja syyslomalla nuorten leiri. Perheleirejä voidaan järjestää yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa.

Metsähallituksen luontopalvelut

Tavoitteitamme on mm.:

- Luonnossa virkistäytyminen lisää hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä.
- Viestiä luonnon monimuotoisuuden suojelusta ja luonnon kestävästä käytöstä edistään kansalaisten ympäristötietoisuutta ja luonnon virkistyskäytön hyvinvointivaikutuksia.
- Pienentää omaa hiilijalanjälkeä ja kasvattaa hiilikädenjälkeä.
- Laajentaa kestäviä ja eettisiä toimintatapoja koko arvoketjussa.

Tavoitteet näkyvät vuonna 2024 monina toimenpiteinä. Nuuksion kansallispuisto täyttää **30 vuotta** ja innostaa monenlaisia toimijoita mukaan juhlistamaan kansallispuistoa erilaisilla tapahtumilla. Suomen luontokeskus Haltiassa kuukauden ensimmäisenä lauantaina järjestettävien **Retkilauantaiden** kohderyhmänä ovat monentasoiset retkeilijät ja niiden ohjelmassa ideoita ja opastusta retkeilyyn ympäri vuoden kuukausittain vaihtuvalla teemalla. <https://haltia.com/tapahtumat/>

Haltia on mukana Life2Taiga-hankkeessa. Life2Taiga-projektin päätavoite on ennallistaa metsiä Suomessa ja Ruotsissa ennallistamispolttojen avulla. Haltian toimet liittyvät ennallistamispolttojen hyväksyttävyyden lisäämiseen. Metsä palaa! -erikoisnäyttely avautuu 4.5. Näyttelyssä ja maastossa järjestetään opastuksia ja tapahtumia. Syksyllä koululaiset tekevät oman näyttelynsä aiheesta. <https://www.metsa.fi/projekti/life2taiga/>

Yhteistyössä VNK:n Nuorten luonto- ja ilmistoryhmän NUOLIn kanssa järjestetään Nuorten luonto- ja ilmastohuippukokous Haltian portilla lokakuussa 2024.

Haltian luontokoulu osallistuu Critical Change Lab –hankkeeseen, jossa kehitetään demokratiakasvatusta. Kumppanina on Oulun yliopisto.

Yhteistyössä WWF:n kanssa järjestetään kaikille avointa vapaaehtoistoimintaa suojelualueilla. Uutena muotona kansalaistiedetalkoot, joissa kerätään liito-oravan papanahavaintoja Nuuksion kansallispuistossa.

Omnia

Omnia strategian visiona on kestävä tulevaisuuden tekoja ja tekijöitä. Jatkamme ympäristötyötä käytössä olevien järjestelmien mukaisesti. Tavoitteena on tulevana vuonna liittää tekeminen vahvemmin toimipisteisiin sekä osallistaa opiskelijat osana uutta yhteisöllisyyden toimintamallia.

Omnia on mukana hanketoiminnassa, näistä merkittävämpinä:

- Koulutusyhteistyö tekstiili- ja vaatetusalan materiaalien ja kestävä kehityksen edistämiseksi -hanke (SusTexEdu)
- Kestävä elämäntavan tekijät -hanke, jonka pääpainona pedagogisen osaamisen kehittäminen ja elämäntapakurssien järjestäminen työväenopistolla (2023–24)
- AutoCove 2.0. puhtaampien käyttövoimien autojen korjaamiseen ja huoltamiseen
- Strapetsi - Strategisen ja pedagogisen toiminnan johtaminen, jossa kestävä tulevaisuuden paino erityisesti kehittämiskokonaisuudessa tulevaisuus ja visionäärinen johtaminen.

Espoon työväenopistolla järjestetään edullisia opastettuja retkiä ja retkeilykursseja vuoden ympäri lähiympäristöön, erityisesti Nuuksiin. Lisäksi työväenopisto on järjestää vuoden mittaan erilaista kurssitarjontaa aiheista koti ja puutarha sekä luonto ja ympäristö, joissa myös vahvasti vesiaiheisia kursseja.

Perho liiketalousopisto

Perho liiketalousopisto jatkaa uuden vision ”Parhaat eväät tulevaisuuden taitajille” ja strategian myötä vahvasti työtä kestävästä tulevaisuudesta teemojen eteen. Tavoitteenamme on olla jatkossakin kestävästä kehityksen edelläkävijä ammatillisessa koulutuksessa ja integroida kestävyysosaaminen vahvasti kaikille koulutusaloillemme (liiketoiminta-, ravintola-, matkailu-, luontoalat).

Olemme linjanneet kestävyysosaamisen kartuttamiseen liittyen näin:

1. Koulutamme ammattilaisia, jotka osaavat toimia yhden planeetan rajoissa toisiaan kunnioittaen.
2. Meiltä valmistuneet opiskelijat arvostavat itseään ja osaamistaan sekä ymmärtävät oman hyvinvointinsa riippuvan luonnon hyvinvoinnista.
3. Sitoudumme oppilaitoksena siihen, että kaikessa koulutustoiminnassamme on huomioitu toimialan kestävyysnäkökulmat.

Olemme mukana monissa sekä alueellisissa, valtakunnallisissa että kansainvälisissäkin hankkeissa kestävyysteemoihin liittyen (mm. Strapetsi, AgriCulinary, Urban & Local). Osallistumme myös OPH:n rahoittaman ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartan jalkauttamiseen tähtäävän Kartalle - Pääkartan hankkeen neuvottelukuntaan.

Jatkamme myös oman kaupunkipeltomme Green City Farmin toiminnan kehittämistä yhä kohti kestävästä kehityksen monialaista oppimisympäristöä.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus on yhteiskunnallinen yritys, jonka toiminnan tavoitteena on vähentää luonnonvarojen kulutusta mahdollistamalla ja helpottamalla tavaroiden uudelleenkäyttöä ja tarjoamalla monipuolisia ympäristökasvatus ja ympäristökonsultointipalveluita. Lisäksi tarjoamme kestävästä elämäntavan edistämiseen osallistumisen mahdollisuuksia työn ja vapaaehtoistöiden puitteissa. Yrityksen pääomistaja on Helsingin kaupunki ja lisäksi taustalla ovat mm. HSY, muut pääkaupunkiseudun kunnat ja useita järjestöjä.

Vuoden 2024 alussa Kierrätyskeskuksella on pääkaupunkiseudulla 13 kierrätystavaramyymälää sekä maanlaajuisesti palveleva verkkokauppa. Polkupyörä-, elektroniikka- ja Plan B -verstaiden avulla sekä ohjaamalla materiaaleja Näprän askartelumateriaaleiksi palautetaan tavaroita uudelleenkäytön piiriin. Tavoitteena on laajentaa myymäläverkostoa entisestään ja perustaa uusia tavaroiden lahjoituspisteitä. Kierrätyskeskuksella on kaikessa toiminnassaan korkeat ympäristötavoitteet, joiden toteutumista todentaa Ekokompassi-sertifikaatti. Kaikki työntekijät suorittavat Kierrätyskeskuksen oman Ekopassi-koulutuksen ja asiakkaille viestitään heidän ostotensa ympäristövaikutuksista mm. ostoskuittiin kirjattavan ostoksen luonnonvarasäästön muodossa. Kierrätyskeskus myös raportoi vuosittain uudelleenkäytöllä säästämänsä luonnonvarat sekä hiilidioksidipäästöt.

Kierrätyskeskuksen ympäristöasiantuntijat kouluttavat ja tukevat niin yrityksiä kuin kasvattajia kuin heidän kestävyystavoitteidensa saavuttamisessa. Yrityksille on tarjolla mm. hiilijalanjälki- sekä kiertotalouslaskentaa, Ekokompassi-auditointeja, tukea ympäristötyön kehittämiseen sekä erilaisia koulutuksia.

Kierrätyskeskuksen oma ympäristökoulu, Ympäristökoulu Polku, tarjoaa kestävyyskasvatuksen palveluita monipuolisille yhteistyökumppaneille, on mukana monissa kestävyyskasvatuksen hankkeissa ja tuottaa opetusmateriaaleja. Kouluvierailuita ja opetustuokioita järjestetään mm. HSY:n, Espoon sekä Vantaan kanssa yhteistyössä. Ympäristökoulu Polun nettisivuilla ilmainen ympäristöministeriön rahoituksella tuotettu Palloässä materiaali innostaa varhaiskasvatukseen ja alkuopetuksen kasvattajia iloiseen ja moniaistilliseen kestävyyskasvatukseen, ilmastotekoihin ja vesien suojeluun. Palveluista lisää: www.polkuedu.fi

Vuonna 2024 Ympäristökoulu Polulla on käynnissä ainakin seuraavat hankkeet:

- OPH:n rahoittama Herkkukori –hanke, jossa koulutetaan varhaiskasvattajia kestävään ruokakulttuuriin.
- Ympäristöministeriön rahoittama Yhtä juhlaa –hanke, jossa kehitetään päiväkotien kestävää juhlimiskulttuuria.
- Erasmus + rahoitteinen Qualite –hanke, jossa kehitetään ympäristökasvatuksen vaikuttavuutta ja kiertotalousoppitunteja yhdessä Tarton luontokeskuksen kanssa.

Suomen ympäristöopisto SYKLI

Vuonna 2024 vähähiilisyys, luontoviisaus ja kestävyysmurros ovat vahvasti keskiössä koulutustarjonnassamme ja hanketyössä. Kehitämme koulutustarjontaamme kattamaan myös vastuullisuusraportoinnin uusia tuulia ja luonnonmonimuotoisuuden huomioimista. Hankkeiden puolella aiheita ovat mm. rakennetun ympäristön sopeutuminen ilmastonmuutokseen, Lumoa kiinteistönhuoltoon tai kiertotalousosaaminen. Vesiteeman linkittyä suoraan tavoitteisiin vesihuollon toimivuuteen keskittyvässä *Verkostot vesille, Vesihuoltolaitosten kyberturvallisuuden parantaminen koulutuksen avulla* sekä turismin ravinnekormaa Itämeren rannikoilla vähentävässä *Nursecoast II* -hankkeissa. Jatkamme myös ammatillisen koulutuksen kestävyysmurroksen tukemista koordinoimalla *Kartalle -pääkartan* verkostohanketta, jonka tavoitteena on ammatillisen koulutuksen kestävyystiekartan toimeenpanon fasilitoiminen.

Ympäristökasvatuksen puolella Sykli jatkaa ympäristökasvatuksen asiantuntijoiden kouluttamista. Syksyllä 2024 alkaa taas kolme uutta ryhmää: ulkona oppimisen, kulttuuri- ja museoalan painotuksilla sekä kolmantena pilotoimme kokonaan verkossa tapahtuvaa koulutustoteutusta.

Meillä on käynnissä mahtavan suosion saavuttanut varhaiskasvatukseen suuntaava *Kutsu seikkailuun* sekä *Enemmän elämää -kohti luontoposiitivista ammatillista koulutusta* -ympäristökasvatushankkeet. Syksyllä 2024 aloittelemme perusopetukseen suuntautuvan *Kestävyysosaamista ulkoluokasta – teoriaa, taitoa ja toimintaa* -hankkeen toimintaa.

Sykli pyrkii terävöittämään myös omaa vastuullisuustyötään rakentamalla uutta kolmen vuoden päähän suuntaavaa Syklin kestävyystiekarttaa. Tiekartassa nivotaan samoihin kansiin kaikki Syklin vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet, mittarit ja seuranta.

Uudenmaan liitto

Uudenmaan liiton toimintasuunnitelma Välkkeen tavoitteiden saavuttamiseksi kaudella 2023–2025 tukeutuu vahvasti Uusimaa ohjelmaan 2022–2025. Ohjelman painopisteessä ”Ympäristöviisas Uusimaa” yksi tavoitteista koskee resurssiviisautta ja sen alle toimenpiteeksi on merkitty ”Ympäristökasvatus sekä ympäristövastuulliseen kuluttamiseen kannustaminen ja ohjaaminen”. Lähtöoletta on, että lasten ja nuorten luontosuhteen tukeminen ja ympäristökasvatus ovat tärkeitä, jotta suhde ympäristöön ja kuluttamiseen muodostuu kestäväksi. Myös taide ja taidekasvatus sisällytetään tähän teemaan, koska ne ovat hyviä keinoja vahvistaa luontosuhdetta. Toisaalta kulttuurin ja taiteen avulla ilmastonmuutosta voidaan visualisoida, sanallistaa ja tarinallistaa, eli ja tavoittaa sitä kautta eri ihmisryhmiä ymmärtämään kulutuksen ja yksilön valintojen merkitys.

Välke-yhteistyössä Uudenmaan toimintasuunnitelman toimenpiteet em. teemojen edistämiseksi:

- osallistuminen Välken seminaarien toteuttamiseen
- tiedottaminen ympäristökasvatusta tukevien hankerahoitusten käynnistymisestä
- tiedottaminen liikkeelle lähtevistä hankkeista
- Välkkeen toimenpiteiden tukeminen viestinnällisesti
- tietoisuuden lisääminen ympäristökysymyksiin liittyen: julkaisujen ja webinaarivinkkien jakaminen
- koulutuspoliittinen vaikuttaminen ympäristöteeman/vastuullisuuden vahvistamiseen/säilymiseen osana koulutuspolkuja

Uudenmaan ELY-keskus

ELY-keskus toteuttaa toimia vesiensuojeluun, vesienhoidon toimenpiteiden edistämiseen sekä vesi- ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen liittyen. Toteutus ympäristövastuualueen virkatehtävien, muiden organisaatioiden ja ELY-keskusten kanssa tehtävän yhteistyön ja tiedonvaihdon kautta. Osallistutaan VÄLKE-ryhmän viestintään ja seminaarien valmisteluun.

Vantaan kaupunki

Ympäristökeskus

Vantaan kaupungin ympäristökeskus järjestää joka kevät ja syksy Vantaan kaupungin työntekijöille Ekotukitoiminnan peruskoulutuksen, johon sisältyy Oppivassa suoritettu kurssi tehtävien sekä kaksi koulutuspäivää. Ekotukikoulutuksen käyneenä kaupungin työntekijät (koulutetut ekotukihenkilöt) osaavat ottaa ympäristöasiat ja niiden kehittämisen paremmin huomioon omassa työpaikassaan sekä toteuttaa toimenpiteitä käytännössä ympäristönäkökohdat huomioiden.

Ekotukihenkilöille pidettiin peruskoulutus 14.2.2024 sekä iltapäiväkahveja; 6.2. Kaupungin vastuullisuus- ja SDG-tavoitteet, 21.3. Vierailu Jalotukselle, 25.4. Muovi, 7.5. Hyönteishotellit, niityt ja puutarhat. Niissä ajatuksena on herättää keskustelua erilaisista teemoista sekä verkostoitua muiden osallistujien kanssa. Keväällä 23.4 oli myös ekotukitoiminnan peruskoulutuksen lähipäivä, jossa käytiin yhdessä läpi Oppiva-verkkokurssin tehtäviä, motivoitiin ympäristötyöhön sekä annettiin hyviä käytäntöjä ekotukitoimintaan.

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

- Varhaiskasvatuksessa otettu käyttöön kuusi ympäristökasvatuksen työkorttia syksyllä 2022. Teemat ovat: Lähiluonto ja luontosuhde, Vastuullinen kuluttaminen, Vaikuttaminen ja osallisuus kestävässä elämätavassa, Energian säästäminen, Ruokakasvatus ja Päiväkotipuutarha. Näiden haltuun otto jatkuu yksiköissä. Tarkoitus on, että kaikki kortit on käyty läpi vuoden 2025 loppuun mennessä. Tueksi järjestetään koulutuksia kasvattajille ja muokataan rakenteita.
- Perustopetuksessa Vilke-hankkeessa luodaan kestävyyskasvatuksen vuosiluokkaistetut osaamistavoitteet. Tavoitteet valmistuvat kevään 2024 aikana ja otetaan käyttöön syksyllä 2024. Tavoitteiden tueksi on luotu ekopedagogien rooli ja tehdään lapsia ja nuoria osallistavia pilotteja mm. Hackaton, Ympäristökummit ja Ketu (kestävän tulevaisuuden) -dialogit.
- Toisella asteella Kestoa hankkeessa luodaan lukioille oppiainerajat ylittäviä ympäristövastuuteemaisia kursseja.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry

VHVSY järjestää vuosittain onkipäiviä koululaisille Vantaanjoen valuma-alueen kunnissa. Syksyllä 2023 haettiin rahoitusta ympäristökasvatushankkeelle, jossa käytäisiin läpi perustietoja vesistöistä ja kaloista sekä keskusteltaisiin käytännöllisistä vesiensuojeluvinkeistä yhdessä alakouluikäisten oppilaiden kanssa. Lisäksi haettiin rahoitusta onkipäivien järjestämiselle suuremmassa mittakaavassa. Vuonna 2024 toteutettavan toiminnan laajuus varmistuu keväällä rahoituspäätöksen jälkeen.

2.4 Viestintä ja tiedotus

Ryhmän viestinnän ja tiedottamisen tärkeä tavoite on lisätä ympäristökasvatuksen näkyvyyttä tiedotusvälineissä ja internetissä. Ryhmän toiminnasta, tapahtumista ja muusta välitettävästä tiedosta viestitään Uudenmaan ELY:n Välkkeen teemasivuilla <https://www.ely-keskus.fi/web/valke/etusivu>, jossa ovat myös verkoston suunnitelmat ja kokousaineistot.

Viestinnästä ovat vastuussa kaikki ryhmän jäsenet. Tuoreimmat kuulumiset julkaistaan Välkkeen omalla verkkosivulla kunkin kokouksen jälkeen ja sivua mainostetaan X:ssä. Nettisivulla julkaistavan tekstin kirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja julkaisee Memmi Ojantola/Uudenmaan ELY-keskus. Nettisivujen päivitysoikeudet ovat Memmi Ojantolalla, jolle muutkin päivitykset toimitetaan.

Memmi Ojantola myös kirjoittaa kokousasioista Uudenmaan ELY-keskuksen X-tilillä ja muut Välke-ryhmän jäsenet voivat jakaa X:ää. Ryhmän jäsenet voivat jakaa X:ään tietoa Välkkeen asioista ja omista tapahtumistaan ja myös jakaa toisten kirjoituksia X:ssä. Hasagit: #välke #ympäristökasvatus #ympäristötietoinen + jaettavan twiitin omat hasagit.

Verkostolla on facebook-sivut: www.facebook.com/valkeuusimaa Kaikkia ryhmän jäseniä kannustetaan tiedottamaan koulutustilaisuuksista ja tapahtumista myös täällä. Verkostolle pilotoidaan Instagram- ja LinkedIn- sivuja vuonna 2024.

Lisäksi on **tiedotusryhmä**, joka pyrkii tehostamaan viestintää. Ryhmään kuuluvat Lotta Mannonen/Riikka Virta (pj), Annina Wallinsalo, Lainiola Mira, Juulia Juslin, Leena Nukari, Memmi Ojantola, ja Elina Hinkkanen ja Tiina Ahokas.

Välke-ryhmällä on yhteinen logo, jota voi käyttää viestinnässä. Jokaista Välke-ryhmän jäsenorganisaatiota kannustetaan tekemään nettisivuilleen lyhyt tiedote, twiitti tai linkkaus Välke-ryhmään.

Lisäksi Välkkeellä on **seminaariryhmä**, johon kuuluu: Paula Luodeslampi, Lotta Mannonen/Riikka Virta, Tiina Ahokas, (Päivi Vaisto – ohjelman kommentointi).

2.5 Muut ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämistoimenpiteet

Vahvistetaan ympäristöasioiden ja ympäristökasvatuksen asemaa ryhmän jäsenten omista organisaatioissa. Ryhmän jäsenet tarjoutuvat puhujiksi erilaisiin tilaisuuksiin, joissa voi välittää tietoa ympäristökasvatuksesta ja -tietoisuudesta.

Vaikutetaan poliittisten päättäjien ja virkamiesten näkemyksiin esim. kutsumalla heitä tilaisuuksiin avaajiksi, kuulijoiksi ja/tai esiintyjiksi.

Ryhmä ottaa tarvittaessa kantaa ympäristökasvatukseen ja ympäristötietoisuuden edistämiseen liittyviin asioihin.

Välke myös edustaa Eteläisen jätehuollon yhteistyöryhmässä. Siinä mukana ovat Leena Nukari (varsinainen jäsen) ja Päivi Vaisto (varajäsen).

2.6 Yhteystietojen ylläpito

Ryhmän jäsenten yhteystiedot pyritään pitämään ajan tasalla. Vastuussa on ryhmän puheenjohtaja, jolle ryhmän jäsenet toimittavat muuttuneet tiedot.

Verkoston sähköpostijakelulistaa pidetään yllä. Ryhmän puheenjohtajataho päivittää jakelulistaa.

2.7 Yhteistyö muiden alueellisten verkostojen kanssa

Ryhmän jäsenet osallistuvat mahdollisuuksien mukaan alueellisiin ympäristökasvatuspäiviin ja -tapahtumiin ja tuovat mahdollisuuksien mukaan myös oman verkoston toimintaa esiin. Tavoitteena on verkostoituminen sekä tiedon, kokemusten ja toimintamallien vaihto. Yhteistyötä tehdään erityisesti Keski-Suomen ELY-keskuksen sekä ELYjen ja AVlen asiantuntijoista koostuvan valtakunnallisen ympäristökasvatusverkoston kanssa.

Ryhmän puheenjohtaja sekä Uudenmaan ELY-keskuksen edustaja osallistuvat valtakunnallisen verkoston tilaisuuksiin mahdollisuuksien mukaan. Mahdolliset muistiot tallennetaan Teamsiin tai nostoja tehdään palaverimuistioihin, josta verkoston jäsenet voivat käydä lukemassa niitä.

Alueelliset yhteistyöryhmät ovat tällä hetkellä yhteisesti esillä sivulla: www.ely-keskus.fi/web/kasvatusyhteistyo.

2.8 Kansainvälinen toiminta

Verkoston jäsenet pyrkivät välittämään tietoa kansainvälisistä tapahtumista ja esimerkeistä verkostolle esimerkiksi ottamalla yhteyttä kansainvälisiin toimijoihin ja verkostoihin ja vaihtamalla kokemuksia, tietoa ja toimintamalleja. Jatketaan pohdintoja yhteisen

kansainvälisen ekskursion järjestämisestä esimerkiksi Ruotsiin ja Viroon.

3. Ryhmän toimintatavat

Ryhmän puheenjohtajuus vaihtuu vuosittain. Vuosina 2024–25 puheenjohtajatahona toimii Vantaan ympäristökeskus. Puheenjohtaja vastaa kokousten koolle kutsumisesta. Vuoden viimeisessä kokouksessa valitaan seuraavan vuoden puheenjohtaja. Kokoukset järjestetään Teamsissa tai läsnäkokouksina erikseen sovittaessa.

Ryhmällä ei ole pysyvää sihteeriä. Kokoussihteerinä toimitaan vuorollaan organisaatioiden nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Ryhmä on nyt asetettu vuosille 2023–2025. Kehittämisen- ja hanketehtäviä varten perustetaan tarpeen mukaan erillisiä työryhmiä, joissa ko. asiaa suunnitellaan ja valmistellaan.

LIITE 1. Ryhmän jäsenorganisaatiot aakkosjärjestyksessä

- Careeria (ItäUudenmaan koulutuskuntayhtymä)
- Espoon kaupungin ympäristökeskus
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön toimiala
- Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY
- Hyria koulutus Oy
- Luonto-Liitto ry, Uudenmaan piiri
- Metsähallituksen luontopalvelut
- Natur och Miljö rf
- Omnia
- Perho liiketalousopisto
- Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy
- Suomen luonnonsuojeluliitto, Uudenmaan piiri ry
- Suomen ympäristöopisto SYKLI
- Tuusulan 4H-yhdistys
- Uudenmaan ELY-keskus, ympäristö- ja luonnonvarat
- Uudenmaan ELY-keskus, viestintä
- Vantaan kaupunki
- Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys